

meztervező Rományi Nóra volt, a koreográfus a Pécsi Balett művészeti vezetője, Vincze Balázs, a műsor dirigense pedig Hamar Zsolt.

Nem tudhatom, kinek volt élvezetesebb az előadás, annak, aki mindennemű előkészület nélkül érkezett, vagy pedig annak, aki az eredeti történet ismeretében. Valószínűleg mindenkinek érdekes volt figyelni, hiszen a zene kíséretével sokrétű látványvilágot kaptunk (broken consort, mondták régen az olyan kamaragyűttesre, ahol nem azonos hangszer család tagjai játszottak együtt). És annyi minden történt, hogy abban sem lehetek biztos, hogy a keret-történet jelleg tudatosodott valamennyi kis nézőben. Tehát, azok közé az élmények közé tartozott, amelyeknek hatása szavakba nem foglalható, legfeljebb egy általános „tetszett” megjegyzéssel illelhető. Mert valóban nehéz lenne bármiféle logikai szála felfűzni a történeteket, vagy akár csak értelmezni a látottakat. A homok-animáció egy ideig vetített háttér volt – amikor később a szemünk láttára született, az leginkább a felnőtteknek „csoda”, mert a kicsiknek, akik tudatában a reális és a virtuális oly békésen megfér egymás mellett, a teremtés-gesztus kívül esik az érdeklődési körén. Ily módon mozgóképsorozat jelentette a látnivaló egy rétegét, egy másikat pedig a színpadi történetek. A rajzzal megidézett figurák között a balett ismerője könnyen ráismer-

hetett az Egerkirályra, de a lépten-nyomon megjelenő egerek indifferensek voltak, és ami az animációban virtuóz áttűnés, néha meglepő transzformáció, az nem tudott cselekményhez kötődni. A tetszetős kaleidoszkóp tehát nem tette lehetővé, hogy belőle összeolvassák a történetet.

A térkihasználásra nem lehetett panasz. A bűvész a hátsó bejáraton érkezett (a figyelmet a rávetülő fénycsóva irányította – már aki olyan helyen ült, ahonnan át lehetett tekinteni a terem egészét), később a gyerekszereplők (felnőtt kísérőkkel) szaloncukorral kívántak kellemes ünnepeket (a földszinti szélső székek és a páholyok előnyben!), fehér ruhában, afféle angyalokként a karzaton énekelt a gyermekkar.

Nem is lankadt a figyelem, rendbontásra sem lehetett panasz – de akit nagyon lekötött a látvány, annak a muzsika szinte háttérzenévé degradálódott (véltetően később, önmagában való ismételt meghallgatásakor képi asszociációk társulnak majd hozzá). A pódiumon ott-honos, rezidens zenekar ezúttal szinte láthatatlanul statisztált az összélményhez – annak tudatában, hogy ők csak egy szegmens a komplex egészben. Ennek megfelelően a számukra kétségkívül problémátlan játszani-való nem tűnt ki hangzásvilágának szépségével, inkább afféle hangos-hangzó átisméltése volt az ő számukra is Csajkovszkij örökzöldjének.

The Masters Collection – Liszt Ferenc Chamber Orchestra

(Hungaroton – HCD 32837-39)

A Liszt Ferenc Kamarazenekar 45. születésnapja adott alkalmat könyv megjelentetésére a Gramofon Könyvek sorozatban (Retkes Attila beszélgetése Rolla Jánossal a zenekar történetéről, összeállítás a dokumentumokból, amelyek egyúttal a korra is jellemzőek, amikor megjelentek, stílszerűen 45 írás kiválasztása a 45 év alatt megjelent kritikákból, továbbá az 1963 és a 2006 között készült/megjelent felvételek diszkográfiájának közlése). Akkor csak azon sajnálkozhattunk, hogy az utókor számára is értékes anyagnak nincs hangzó melléklete – most, egy évtizeddel később érdemi „törlesztés” történt, hiszen megjelent a Hungaroton gondozásában egy korongos lemezalbum az együttes korábbi felvételeiből.

A három korongot tartalmazó album műsorának szerkesztése egyszerre könnyű és nehéz feladat, amelyre Hollós Máté vállalkozott. Könnyű, hiszen hatalmas a rendelkezésre álló anyag – és éppen ebben rejlik a munka nehézsége is. Jó esetben a válogatásnak mindenfajta kommentár nélkül is jellemzőnek kell lennie az együttesre, ugyanakkor tekintetbe kell venni a mindenkori

potenciális hallgatóságot is, mint olyan közeget, amelyet informálni, egyúttal pedig értékes zenével gyönyörködtetni is kell, olyan „fajsúlyllyal”, hogy részben vagy egészben zenebarátok mindennapjainak velejárója lehessen.

Több szempontból is „best of” a válogatás eredménye, amely elsősorban figyelemfelkeltést érdemel a (szak)sajtó részéről.

Régi és általános tapasztalat, hogy az érdeklődés szívesen fog be nagy távolságokat (térben és időben egyaránt), a közeli környezetet mintegy állandónak (bármikor elérhetőnek) tekintve, messzebbre tallózik. És ki-ki hajlamos arra is, hogy egykori élményanyagát véglegesnek, lezárt egységnek tekintse – márpedig ez a szemlélet a muzeális tárgyakhoz hasonlóan, valamiféle elidegenedéssel jár együtt. A zenét illetően, ennek egyetlen hatásos ellenszere a gyakori „újrahallgatás”. Nem kell attól tartani, hogy az ismétlések által kopna az élmény – a többszöri felidézés során, mind alaposabb műismeret birtokában mind újabb felfedeznivalót talál(hat) magának az érdek-

lódó (ez a sikerélmény pedig tovább növeli az adott művek szeretetét!). A többszöri meghallgatás tehát műveli a hallást – ha pedig ismételt felidézésre nagyobb idő elteltével kerül sor, azzal is szembesülhet a zenebarát, hogy „másképp” hallja a már ismertnek vélt kompozíciókat is. Ebben az a sok tapasztalat játszik közre, amely időközben érte az érdeklődőt. A reveláció lehetősége tehát „többélű”: a hallgató felülírhatja korábbi értékelését, az interpretáció pedig értőbb fülekhez juthat.

„Fogalmam sincs, mióta ismerem a Liszt Ferenc Kamarazenekart. Valamikor régen, pár évtizeddel ezelőtt úgy nőtt bele a tudatomba, hogy észre sem vettem, egy-egy csak ott volt, magától értetődő természetességgel.” – így kezdte a könyv „Születésnap köszöntő”-jét Göncz Árpád. Napjainkban mind kevesebben vannak, akik elmondhatják: kezdettől fogva kísérik figyelemmel a zenekar munkáját. Annál többen vannak viszont (s egyre többen lesznek), akik „beleszületnek” abba a zenei világba, amelynek része az időközben tagságában teljesen kicserélődött együttes. Manapság már elképzelni is ritka olyan légkört, amelyet a vállalkozókedvű, maximális minőség-igénnyel fellépő, fiatalokból álló együttes keltett. A „jókor, jó helyen” létez minőségi teljesítmény társult. Erről az érték-centrikus művészetfelfogásról is képet ad az új album.

Szerencsés választás volt a kísérszöveg megírására Retkes Attilát kérni fel, aki a Liszt Ferenc Kamarazenei Együttes munkásságának alapos ismerője. Az adott rövid terjedelemben ellenére informatív tájékoztatót tudott adni, rámutatva az egykori újdonságokra, sajátosságokra. Mert ma már nehéz elképzelni például olyan hangversenyeket, amelynek repertoárján nem (vagy csak alig) szerepelnek barokk művek! Amit hallunk, azt viszont a napjainkban hozzáférhető sokszínű-sokrétű zenei kínálat ismeretében hallgatjuk. Előképzettségétől, korábbi emlék- és élményanyagától függően mindenki személyesen helyezheti el az újonnan könnyen hozzáférhetővé vált hallgatnivalókat. A műsor nagyrésze zenekedvelők körében „közismert”-nek tekinthető, tehát alkalmasint interpretációs összevetésekhez is kínálhat tapasztalati anyagot. Ugyanakkor az előadások kidolgozottságának köszönhetően szinte észrevétlenül is tanít, más távlatba helyezi a kompozíciókat.

A hangfelvételekkel kapcsolatban örök kérdés, hogy „mi jön át” – ami mögött az a kettős mérlegelés rejlik, hogy mennyiben ad többet és mennyiben kevesebbet az élőzene-hallgatásnál (a live-felvételek gyakorlata ugyanakkor olyan „áthidaló megoldás”, amely a rögzített produkció minőségétől függően pro és kontra is csatasorba állítható).

Az új összeállítás műsora – egyetlen szám kivételével

– 1990 előtt készült felvételeket tartalmaz, tehát a Liszt Ferenc Kamarazenekar első negyedszázadának teljesítményét idézi fel. Az első korong műsorán barokk muzsika szerepel, a másodikon bécsi klasszikus, a harmadik pedig „nagy pillanatok” idéz. Végigolvasva furcsa a program – éppen ezért ez a válogatás tesz eleget legkevésbé a „végighallgathatóság” kritériumának (ami korántsem számít negatívumnak – elég arra gondolni, hogy az összkiadás-igényű műfajcentri-

kus műsorok is nehezen követhetők végig intenzív figyelemmel).

Bach Máté-passiójának nyitókórusa (a Jeunesses Musicales Kórus közreműködésével, Sándor Frigyes vezényletével) boldogságos múltidézés az idősebb generációnak, kordokumentum (felvételtechnikai szempontból is) mindenkinek. A 19. század zenéjét Wagner Siegfried-idillje képviseli zárószámként, Lukács Ervin vezényletével.

Kizárólag hálás köszönettel tartozunk Bartók Zenéjének felvételéért. Ez a mű a legnagyobb apparátusú, amely karmester nélküli előadással vállalt Rolla János irányításával az együttes. Fantasztikus szellemi teljesítményként értékelhető, hogy „központi irányító” nélkül is mennyire kidolgozottan, ideális dinamikai arányokkal szól. Kamarazenei kidolgozottsága egyértelműen tanúsítja, hogy a perfekt szólamtudáson túl, a partitúra alapos ismeretével is rendelkeztek az előadók. Elképesztő a bartóki zene értésének az a természetessége, amely bárkit meggyőzhet a szerző „20. századi klasszikus” voltáról. Ehhez mérhető élményt (és katartikus tanulságot) Szöllősy András III. Concertójával nyújtanak. A kompozíciót az együttesnek szánta a szerző, és a mű ebben az előadásban hozta meg a (megkészt) nemzetközi elismerést Szöllősynek. A '60-as évek végén – a kor gyakorlatának megfelelően, rendszeresen megjelent hazai kortárs-művek sorában helyet kapott felvételen – minden bizonnyal kevés zenebarát tudta értőn hallgatni, magának élményként felfedezni. A rögzített interpretáció nem változott, annál inkább az időközben megannyi új – elfogadott és elutasított – zenei irányzat hangzó tapasztalatával gazdagodott „felfogókészség”. Több mint ajánlott tehát a szakmabelieknek (gyakorló muzsikusoknak, pedagógusoknak) e mű meghallgatása (ismerkedésként, illetve, a korábbi hangzó emlékképek felülvizsgálatára). Egyszersmind aktuálissá teheti megannyi gondolkodó zenekedvelőben olyan megválaszolhatatlan kérdéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a zenehallgatás aktív tevékenység legyen. Mert nincs mércéje az értékmérésnek, a mindenkori „modernség” kategóriájának definiálása pedig – éppen időről-időre változó tartalma miatt – gyakran nem több meddő kísérletnél.

Fittler Katalin